

Cooperation and taking into account the specific characteristics of each region in shaping the development of tourism business will ensure the effectiveness of the tourism policy mechanism and stimulate the socio-economic development of the territory, maintaining its ecological purity and natural value.

References

1. Бэссей И. Э. Обзор экологических проблем, связанных с развитием туризма и курортов [Электронный ресурс] / И. Э. Бэссей. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: <http://jurnal.org/articles/2009/eko16.html>.
2. Стратегія сталого розвитку (туристична галузь) / [В. М. Ісаєнко, К. Д. Ніколаєв, К. О. Бабікова та ін.]. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 300 с.
3. Пендерецький О. В. Екологічні аспекти розвитку промислового туризму в нафтогазовидобувних регіонах України. / О. В. Пендерецький // Науковий вісник ІФНТУНГ. – Вип.4(22). – Івано-Франківськ: 2009. – С.148-152.
4. Рекомендації щодо впровадження екологічного менеджменту. Керівництво з виконання критеріїв сертифікації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecolabeling.wordpress.com/certification_how_to/recomendations/

ТУРИЗМ СІЛЬСЬКИЙ (АГРОТУРИЗМ) І ЗЕЛЕНИЙ (ЕКОТУРИЗМ) У СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Божук Т.І., Шевчук А.С.

tbozhuk@gmail.com alyona.shevchuk@ukr.net

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

The features of rural and green tourism in the context of organization of tourism activity, factors of their development in Ukraine are analyzed, examples of leading regions are given.

Key words: *rural green tourism, tourism activity, rural area, tourism business.*

Останнім часом і сільський, і зелений туризм набуває як у світі, так і в Україні все більшого значення. І це не випадково, адже людина завжди прагне до спілкування з природою, шукає чисте повітря, спокій, свіжі продукти, нові враження.

Насамперед варто зазначити, що певна термінологічна плутанина має місце ще й досі, оскільки громадська організація, яка займається функціонуванням цього виду туризму, має назву Спілка сільського зеленого туризму [8]. Навчальний посібник, який побачив світ спочатку мав назву «Сільський туризм» [5], згодом той самий вміст посібника вийшов із друку під назвою «Зелений туризм» [4], хоча протягом усього тексту усталеним є словосполучення «сільський зелений туризм».

Однак, на сьогодні в науковій літературі вже чітко розрізняють сільський туризм (агротуризм) і зелений туризм (екотуризм). Особливостями сільського туризму як виду є те, що діяльність відбувається у сільському середовищі і використовує його цінності (спосіб життя, природу, краєвиди, культуру, архітектуру тощо).

Зелений туризм асоціюється із подорожами природними (недоторканими людиною) чи природоохоронними територіями. Однією з умов його функціонування є перебування у гармонії з природою, застосування (при потребі) екологічно чистих транспортних засобів (велосипедів чи електромобілів тощо), пізнання рослинного і тваринного світу, розуміння основ природокористування.

На нашу думку, при означенні територій для потреб активного відпочинку і стаціонарної рекреації, доцільно застосовувати поняття і сільський, і зелений (екологічний) туризм [1]. Оскільки обидва вони спрямовані на охорону, розвиток української природи та культурно-історичної спадщини, на сприяння міжетнічній

толерантності та залучення людей до активної участі у вирішенні власних фінансових проблем, сприяння працевлаштуванню безробітних, а також подолання кризи, відомою як «сезонний характер туристичного продукту».

Сільський і зелений туризм – види туризму, що передбачають тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними відповідних послуг. Послуги сільського туризму – це діяльність членів особистого селянського, особистого підсобного або фермерського господарства з надання послуг бронювання, розміщення, харчування, інформаційного обслуговування, інших видів послуг, що спрямовані на задоволення потреб туристів.

Актуальність цього виду туризму обумовлюється його впливом, як на економічний, так і на соціально-демографічний добробут сільських територій. Розвиток сільського туризму є додатковим драйвером для економіки сільського господарства, перш за все, за рахунок диверсифікації агровиробництва, збільшення частки екопродукції, підвищення рівня доходів фермерів, в цілому добробуту сільського населення. Такий вид туризму як сільський включає в себе сукупність різних видів туризму, які здійснюються на сільських територіях та включають діяльність осіб, які безпосередньо подорожують тут і перебувають не тільки з метою відпочинку, але і з іншими цілями (пізнання, збирання ягід чи грибів тощо).

На сьогодні у професійному туристичному бізнесі і сільський, і зелений туризм, як дуже прибутковий вид діяльності, займають певну нішу на світовому туристичному ринку і мають значні обсяги продажу та залучення туристів. Зрозуміло, що змагатися з показниками туристичних потоків до популярних морських курортів, або до такого туристичного центру як Париж, вони не можуть, але за значимістю стають все більш важливим напрямом сучасного туристичного бізнесу. Щодо особливостей умов України – це перспективна ніша для діяльності, ще не достатньо освоєна на туристичному ринку, але, як це не дивно, вже починає приваблювати пильну увагу закордонних туроператорів [6].

Можна відзначити, що потужно і сільський, і зелений туризм розвивається не лише у західній частині України. За даними Спілки розвитку сільського зеленого туризму в Україні осередки сільського зеленого туризму вже з'явилися в Кіровоградській, Полтавській, Одеській, Черкаській та інших областях.

За декілька останніх років в Україні вже чітко виділилися регіони-лідери щодо розвитку сільського і зеленого туризму, а саме:

- Західний регіон: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька області;
- Південний регіон: Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області;
- Центральний і Північний регіони: Вінницька, Київська, Полтавська, Черкаська, Чернігівська області [3].

Станом на 1 січня 2016 р. мережа категоризованих садиб за програмою «Українська гостинна садиба» становила 175 садиб з 21 області, за програмою «Зелена садиба» сертифіковано 49 садиб із 7 областей України [2]. Наприклад, у Черкаській області зареєстровано 70 садиб. Зокрема, 11 з них входять до мережі «Українська гостинна садиба». Лише 2 садиби належать до базової категорії (без квіточок), 6 агросадиб до першої категорії (одна квіточка), 2 садиби до другої категорії та лише 1 садиба до третьої категорії.

Для сільського і для зеленого туризму у складі туристичного бізнесу потреби дня вимагають дещо більше, ніж те, що сьогодні спостерігається. Типовим продуктом, який пропонується на даному етапі туристові в Україні є 2-4 кімнати в сільському будинку без особливих вигод, з простими меблями і без високого рівня послуг. Перевагами є невисока ціна і гостинність господарів, найчастіше недороге і якісне харчування. Паралельно, однак, розвивається інший вид турпродукту, який можна назвати елітним відпочинком – відпочинок у сільській місцевості у добре обладнаних будинках з усіма послугами і дуже

високими цінами. Таких агроосель небагато і вони розміщені, як правило у добре розвинутих рекреаційних районах.

Цінова політика у галузі сільського туризму окреслена цими двома різними видами агроосель, тобто діапазон цін дуже коливається – від 50-150 грн. до 200-300грн. за добу з однієї особи. Для сільського туризму може простежуватися певна сезонність: влітку більше використовуються агрооселі в південній та центральній частині України, взимку – карпатські агрооселі. Однак, спостерігається також, що дуже мало агроосель розробляють послуги для міжсезоння, які могли би приваблювати туристів цілий рік [6].

Крім цього, проведений аналіз показав, що туристичні оператори мають, на разі, значно менший інтерес до сільського туризму (крім співпраці з елітними агрооселями), ніж би хотілося. Очевидно, причини цього пов'язані з тим, що вони отримують невеликі комісійні відсотки від такої співпраці, а також агрооселі не відзначаються належною якістю надання послуг, яка зацікавила би клієнтів, що замовляють відпочинок у турфірми.

Головною проблемою розвитку і сільського, і зеленого туризму в Україні є і залишається правовий статус. У законодавстві України поняття сільського туризму як діяльності досі не визначено. Відповідно, всі питання, пов'язані з цими видами туризму (наприклад, оподаткування, ліцензії тощо) фактично не регулюються законодавством і є суперечливими та нечіткими. Це все зумовлює значну частку функціонування «чорного ринку послуг сільського зеленого туризму». Агрооселя у законодавстві фактично розглядається як приватне підприємство, а не як фермерське господарство /сільський двір/, що не відповідає нормам жодної країни, де розвинутий сільський туризм на достатньому рівні [6].

Необхідно відзначити і позитивні моменти розвитку і сільського, і зеленого туризму в Україні. Насамперед, така туристична діяльність створює робочі місця і приносить прибуток сільському населенню, якому важко заробити іншим чином. Розвиток цього виду туризму спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, загалом сіл; стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Зрозуміло, на перших порах приймання і обслуговування відпочиваючих відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займається, починають робити вкладення у поліпшення комунального облаштування житла, вулиць; об'єднаними зусиллями добиваються зміни на краще сфери обслуговування. А це одночасно й вагомий внесок у розвиток села.

В Україні існують усі передумови розвитку й організації відпочинку в селі, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості [7].

Таким чином, і в контексті туристичної моди, яка піднімає на пік масової популярності подорожі у сільську місцевість, де міського туриста скрізь оточує екзотика (сільські пейзажі, традиційний селянський спосіб життя, свійські тварини, екологічно чисті продукти тощо), і в реаліях відродження сільських місцевостей, що часто переживають глибоку економічну кризу, вирішення вбачаємо у функціонуванні туристичної діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. Божук Т. І. Сільський та екологічний туризм у складі рекреаційно-туристичних дестинацій для потреб активного відпочинку та стаціонарної рекреації (на прикладі Жовківського району Львівської області) / Божук Т. І. / Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні : монографія / за заг.ред. М. Х. Шершуна. – Рівне 2016. – С. 134-146.

2. Інститут громадського спілкування. Українському сільському зеленому туризму 20 років [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.csi.org.ua/regrozv/national-experience/20-rokiv-ukrayinskomu-silskomu-zelenomu-turyzmu-ta-yiyi-zasnovnyku-go-spilka-spruyannya-rozvytku-silskogo-zelenogo-turyzmu-v-ukrayini/>
3. Розвиток сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/chorna7.htm
4. Рутинський М. Й. Зелений туризм / Рутинський М. Й., Зінько Ю. В.. – К. : Знання, 2008. – 271с.
5. Рутинський М. Й. Сільський туризм / Рутинський М. Й., Зінько Ю. В.. – К. : Знання, 2006. – 271с.
6. Сільський зелений туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Сільський-зелений-туризм.pdf>
7. Сільський туризм в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: gt_2010_9_21.pdf
8. Спілка розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.greentour.com.ua>.

«ЗУБРОВИЦЯ», ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ОБ'ЄКТ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Заячук О.Г., Заячук М.Д.

zayachukmyroslav@ukr.net; zayaoksanka@ukr.net

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, Україна

The paper examines current state and prospects of development of ecological cognitive tourism on the territory of the objects of the nature reserve fund of Chernivtsi region. Article describes basic preconditions of development of tourism and recreation in Zubrovitsa zoological reserve. Author refers to the prospective directions of development in touristsphere.

Key words: *objects of natural reserve fund, destination, ecological tourism, cognitive tourism.*

Успіх туризму зумовлений тим, що в його основі лежить задоволення постійних людських потреб, прагнучи пізнати навколишній світ, що в силу значної інформатизації суспільства, великої швидкості поширення інформації про певні місця дестинацій об'єкти в ХХІ столітті стають все виразнішим.

Туристична діяльність в Україні сприяє розвитку тих територій, де наявні рекреаційні ресурси й немає взагалі або зовсім незначні перспективи розвитку інших галузей національного господарства. Саме на туристичну сферу покладено створення робочих місць, забезпечення зростання доходів населення, й водночас збереження історико-культурних, архітектурних і природних пам'яток. Розвиток природно-заповідної справи території також є одним з напрямків утвердження туризму. Варто зауважити, що природно-заповідний фонд – це основний ресурс для розвитку екологічного, пізнавального та рекреаційного (відповідно до мети відвідування об'єкта) туризму. Саме ці види є пріоритетними для Чернівецької області. Так, пізнавальний туризм є одним із провідних за кількістю екскурсантів, відомі екостежки користуються популярністю з-поміж вітчизняних і зарубіжних туристів. Останнім часом на туристичному ринку зростає потреба в нових екскурсійних маршрутах, формуванні спеціалізованих турів із залученням маловідомих природно-рекреаційних об'єктів.

Усі природні складові рекреаційно-ресурсного потенціалу Карпат відзначаються оздоровчо-рекреаційними, психокомфортними, атракційними, екологічними, ландшафтно-